

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 259/2017-8

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. apríla 2017 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Štefanom Strakom, CSc., advokátska kancelária, Krmanova 1, Košice, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. októbra 2015 v konaní sp. zn. 2 Cdo 36/2015 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED], o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. februára 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len

„sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy zaručeného čl. 13 dohovoru uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) z 27. októbra 2015 v konaní sp. zn. 2 Cdo 36/2015.

Z obsahu sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Košice I uznesením č. k. 27 CbR 64/2011-54 zo 6. septembra 2012 nariadil podľa § 75a zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník“) dodatočnú likvidáciu obchodnej spoločnosti [REDACTED] (ďalej len „spoločnosť [REDACTED]“), a za likvidátora vymenoval sťažovateľa.

V rámci prebiehajúcej dodatočnej likvidácie sťažovateľ odplatne previedol vlastnícke právo k nehnuteľnosti (byt s príslušenstvom a zodpovedajúcimi spoluvlastníckymi podielmi) na základe zmluvy o prevode vlastníctva bytu z 24. januára 2013. Následne spoločnosť [REDACTED] (ďalej len „žalobca“), podaním zo 4. mája 2013 doručila sťažovateľovi prihlášku svojho tvrdeného vlastníckeho práva k tej istej nehnuteľnosti. Žalobca súčasne podal na Okresnom súde Košice II (ďalej len „okresný súd“) určovaciu žalobu (konanie sp. zn. 18 C 76/2013), ktorou sa domáhal určenia svojho vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti.

Sťažovateľ 11. marca 2014 doručil okresnému súdu oznámenie o svojom vstupe do určovacieho konania v pozícii vedľajšieho účastníka s odôvodnením, že *„bol účastníkom právneho úkonu – Kúpnej zmluvy, na základe ktorej prijal peňažné plnenie – kúpnu cenu, ktorá by mala byť ďalej rozdelená medzi veriteľov spoločnosti [REDACTED], ktorí sa prihlásili do dodatočnej likvidácie. Bez právoplatného výsledku tohto konania nie je možné dokončiť likvidáciu a rozdeliť výťažok medzi veriteľov spoločnosti, nakoľko hrozí riziko, že v prípade uznania právneho úkonu za neplatný bude potrebné vrátiť navzájom poskytnuté plnenia.“*

Vzhľadom na nesúhlas žalobcu s oznámeným vstupom Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) podľa § 93 ods. 3 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) uznesením č. k. 1 Co 4/2014-135 z 15. októbra 2014 rozhodol, že nepripúšťa vstup sťažovateľa do konania v pozícii vedľajšieho účastníka. S poukazom na zmysel vedľajšieho účasti krajský súd konštatoval, že *„likvidátor nemá osobný záujem na spôsobe ukončenia likvidácie, keďže táto prebieha za zákonom stanovených podmienok s tým, že likvidátorovi prináleží za likvidáciu spoločnosti odmena v zmysle § 75 ods. 6, 7 Obchodného zákonníka. Výsledok tohto konania sa preto žiadnym spôsobom nemôže dotknúť postavenia likvidátora a ani postavenia obchodnej spoločnosti, ktorej likvidácia sa vykonáva. Navyiac nič nebráni likvidátorovi vyčkať s rozdelením likvidačného zostatku, týkajúceho sa predmetnej veci až do právoplatného ukončenia tohto sporu a až následne pristúpiť k jeho rozdeleniu.“*. Krajský súd sťažovateľa poučil, že proti jeho uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Sťažovateľ uznesenie krajského súdu napadol dovolaním, v ktorom tvrdil vadu podľa § 237 ods. 1 písm. f) OSP. Opätovne zdôraznil, že *„v tomto prípade má výsledok konania podstatný vplyv na likvidáciu, pretože od neho závisí, či sa prijatá kúpna cena za nehnuteľnosti bude vracat' kupujúcemu, alebo sa bude rozdeľovať medzi veriteľov v rámci likvidácie. Pre likvidátora sa jedná o podstatnú skutočnosť, bez ktorej nie je možné likvidáciu ukončiť.“*. Dôvodil, že *„keď už súd pripustil, že je potrebné počkať s rozdelením likvidačného zostatku do skončenia tohto konania, nepochybne sa pri svojom rozhodovaní mal zaoberať otázkou, ako sa likvidátor dozvie o výsledku konania, ktorého nie je účastníkom ani vedľajším účastníkom?“*. Zhrnul svoj názor, podľa ktorého *„odňatie možnosti konať pred súdom spočíva práve v tom, že súd v odôvodnení uviedol, že po hmotnoprávnej stránke od výsledku konania závisí právne postavenie vedľajšieho účastníka, zároveň však zabránil vykonávať v konaní procesné úkony a najmä oboznámiť sa s výsledkom konania, ktoré sa nepochybne týka aj jeho práv a povinností. Zároveň odňatie možnosti konať pred súdom spočíva aj v tom, že na prvom stupni rozhodoval Krajský súd v Košiciach ako príslušný odvolací súd, čím bol vedľajší účastník pripravený o procesnú možnosť podať proti rozhodnutiu odvolanie, ktoré inak prípustné je.“*.

Najvyšší súd ako súd dovolací uznesením z 27. októbra 2015 v konaní sp. zn. 2 Cdo 36/2015 konanie o dovolaní sťažovateľa zastavil. Citujúc relevantné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku o funkčnej príslušnosti zdôraznil, že „*Občiansky súdny poriadok ani neupravuje funkčnú príslušnosť súdu, ktorý by rozhodoval o dovolaniach proti rozhodnutiam, ktoré neboli vydané odvolacím súdom v inštančnom postupe. Funkčnú príslušnosť Najvyššieho súdu Slovenskej republiky určuje len na rozhodovanie o odvolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako súdov prvého stupňa..., ďalej na rozhodovanie o dovolaniach proti rozhodnutiam krajských súdov ako súdov odvolacích..., na rozhodovanie o dovolaniach proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako súdu odvolacieho..., na rozhodovanie o mimoriadnych dovolaniach proti rozhodnutiam súdov... a napokon na rozhodovanie o mimoriadnych dovolaniach proti rozhodnutiam Najvyššieho súdu Slovenskej republiky ako odvolacieho súdu... O žiadny z vyššie uvedených prípadov v predmetnej veci nejde. Dovolanie [REDAKOVANÉ], likvidátora [REDAKOVANÉ], smeruje proti uzneseniu, ktorým Krajský súd v Košiciach nepripustil vstup dovolateľa do konania ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného. Krajský súd tu teda nerozhodoval ako súd, ktorého rozhodnutie by bolo spôsobilé tvoriť predmet ďalšieho dovolacieho konania, ani odvolacieho konania v zmysel citovaných zákonných ustanovení. So zreteľom na uvedené treba vyvodit', že na prejednanie predmetného dovolania Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky chýba funkčná príslušnosť.“.*

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ namieta porušenie práva na prístup súdu tým, že mu „*bol právoplatným rozhodnutím súdu zamietnutý vstup do konania vo veci, ktorá sa ho týkala ako likvidátora na základe právoplatného rozhodnutia súdu o nariadení dodatočnej likvidácie. Zároveň bolo zastavené konanie o jeho opravnom prostriedku proti rozhodnutiu o odmietnutí vstupu do konania vzhľadom na nedostatok funkčnej príslušnosti súdu, ktorý ako jediný mohol o takomto opravnom prostriedku konať. Sťažovateľ zastáva názor, že príslušný procesný predpis má upravovať aj postup pri preskúmaní rozhodnutí, ktoré boli vydané v prvej inštancii v rámci odvolacieho konania odvolacím súdom. Ak proti nim vo všeobecnosti je prípustné odvolanie. Nedostatok takejto právnej úpravy, resp. nedostatok funkčnej príslušnosti súdu pri preskúmaní*

takýchto rozhodnutí znamená odňatie možnosti podať účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiu, proti ktorému opravný prostriedok – odvolanie v zásade prípustné je.“

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd nálezom vo veci samej takto rozhodol:

„1. Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením 2Cdo 36/2015 zo dňa 27.10.2015 porušil základné právo sťažovateľa na prístup súdu podľa článku 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a článku 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základné právo sťažovateľa na účinný opravný prostriedok podľa článku 13 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a základné právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Ústavný súd Slovenskej republiky zrušuje uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 2Cdo 36/2015 zo dňa 27.10.2015 a vracia mu vec na ďalšie konanie.

3. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi trovy konania za 2 úkony právnych služieb pozostávajúce z tarifnej hodnoty úkonov 286,- € a paušálnej náhrady hotových výdavkov 17,16 €, v lehote do pätnástich dní od právoplatnosti nálezu.“

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí senátu bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť možno považovať tú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (IV. ÚS 92/04, III. ÚS 168/05, II. ÚS 172/2011).

1. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07). Uvedený záver platí aj vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 36 ods. 1 listiny, a to vzhľadom na zásadnú totožnosť dikcie s čl. 46 ods. 1 ústavy.

Ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto ústavného postavenia vyplýva, že úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05). Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by ním vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Charakteristickou pre prednesený ústavný spor je tá skutočnosť, že sťažovateľ sa v priebehu odvolacieho konania domáhal postavenia (vedľajšieho) účastníka konania, pričom odvolací súd mu toto postavenie nepriznal. Sťažovateľ preto podal dovolanie, konanie o ktorom bolo zastavené. Podstatným problémom je preto charakter uznesenia krajského súdu o nepripustení sťažovateľa do pozície vedľajšieho účastníka konania z hľadiska toho, či ide o rozhodnutie prvostupňové alebo druhostupňové.

Svoju odpoveď na vyabstrahovanú otázku naznačuje samotný sťažovateľ, keď dôvodí, že *„príslušný procesný predpis má upravovať aj postup pri preskúmvaní rozhodnutí, ktoré boli vydané v prvej inštancii v rámci odvolacieho konania odvolacím súdom, ak proti nim vo všeobecnosti je prípustné odvolanie“*.

Ústavný súd sa s náznakmi plynúcimi z citovanej argumentácie stotožňuje. Vo veci sp. zn. III. ÚS 452/2010 totiž už meritórne (nálezom) riešil procesnú situáciu po ústavnoprávnej stránke identickú (sťažovateľka sa domáhala pripustenia zmeny účastníka v štádiu odvolacieho konania; súd konajúci o odvolaní nepripustil zmenu účastníka konania). Odkazujúc na požiadavku dvojinštančnosti súdneho konania jednoznačne konštatoval, že „v súlade so zásadou práva na spravodlivý proces je potrebné, aby sa subjekty mali možnosť vyjadriť ku každému právnomu názoru vyjadrenému v odôvodnení rozhodnutia,

najmä ak je iný ako právny názor prezentovaný niektorou zo sporových strán. Krajský súd rozhodoval o otázke zmeny účastníka na strane žalobcu síce v odvolacom konaní, ale rozhodol o nej samostatne pred rozhodnutím o merite veci, pričom predtým táto otázka nebola rozhodovaná na okresnom súde. O pripustenie zmeny účastníka požiadali žalobca a sťažovateľka v štádiu opravného konania, čo zákon nevyklučuje, preto je logický postup, keď sťažovateľka podá proti rozhodnutiu v danej veci opravný prostriedok, argumentujúc, že je prípustné, keďže o danej otázke rozhodol všeobecný súd prvýkrát. Najvyšší súd nepripustil možnosť realizácie procesných práv sťažovateľky, lebo im neumožnil prieskum správnosti tých tvrdení, ktoré boli pre vec právne významné. Sťažovateľka nemala možnosť namietať a zdôvodňovať prípadné nesprávne právne závery súdu pri posúdení prípustnosti zmeny účastníka konania.

Vysloveným právnym názorom a uznesením o zastavení konania o odvolaní pre funkčnú nepríslušnosť najvyššieho súdu došlo zo strany najvyššieho súdu k odňatiu možnosti sťažovateľky pred súdom konať. Rozhodnutím o zastavení odvolacieho konania bolo sťažovateľke odňaté právo namietať správnosť právneho názoru súdu rozhodujúceho vo veci na inštančne vyššom súde.“.

V posudzovanej veci nemá ústavný súd žiaden dôvod zaujať postoj odlišný. O (ne)pripustení sťažovateľa do konania ako vedľajšieho účastníka rozhodoval krajský súd ako všeobecný súd prvýkrát, preto bolo podľa názoru ústavného súdu jeho negatívne uznesenie rozhodnutím prvostupňovým, proti ktorému bolo prípustné odvolanie (nesprávne poučenie krajského súdu je z tohto hľadiska irelevantné, a to už len cez prizmu aplikovateľnosti § 204 ods. 2 druhej vety OSP). Ak teda sťažovateľ brojil proti nepripusteniu svojho vstupu do konania dovolaním, nezvolil adekvátny procesný prostriedok. Dovolanie je prípustné len proti právoplatným rozhodnutiam odvolacieho súdu (§ 236 ods. 1 OSP). Zastavenie konania o odvolaní sťažovateľa tak bolo jediným do úvahy prichádzajúcim postojom najvyššiemu súdu k opravnému prostriedku sťažovateľa.

Ústavný súd tak po preskúmaní sťažnosti i jej príloh dospel k záveru, že sťažovateľove námietky voči napádanému zastaveniu dovolacieho konania nie sú dôvodné, a teda ani spôsobilé viesť po prípadnom meritórnom prejednaní k záveru

o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy čl. 36 ods. 1 listiny), ani o porušení jeho práva na spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru). V tejto časti je preto sťažnosť zjavne neopodstatnená a ústavný súd ju podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol.

2. Podľa čl. 13 dohovoru každý, koho práva a slobody priznané týmto dohovorom boli porušené, musí mať účinné právne prostriedky nápravy pred národným orgánom, aj keď sa porušenia dopustili osoby pri plnení úradných povinností.

Uplatňovanie práva vyplývajúceho z čl. 13 dohovoru musí nadväzovať na aspoň obhájiteľné tvrdenie (arguable claim) o porušení iného práva chráneného dohovorom [napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Silver a ostatní proti Spojenému kráľovstvu z 25. 3. 1983]. Článok 13 dohovoru sa tak vzťahuje iba na prípady, v ktorých sa jednotlivcovi podarí preukázať pravdepodobnosť tvrdenia, že sa stal obeťou porušenia práv garantovaných dohovorom (rozsudok ESLP z 27. 4. 1988 vo veci Boyle a Rice proti Spojenému kráľovstvu, séria A, č. 131).

Z citovanej judikatúry ESLP vyplýva zrejma súvislosť práva zaručeného čl. 13 dohovoru a s ostatnými právami, ktoré dohovor garantuje. Vzhľadom na to, že ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa vylúčil záver o porušení iného práva zaručeného sťažovateľovi ustanoveniami dohovoru (čl. 6 ods. 1), neprichádza do úvahy ani možnosť porušenia práva garantovaného čl. 13 dohovoru. Aj v tejto časti preto bolo potrebné sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

3. Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu zaoberať sa návrhom sťažovateľa na zrušenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu či návrhom na priznanie náhrady trov konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. apríla 2017